

2019-08-15
S2019/03409/FS (delvis)

Socialdepartementet

E-hälsomyndigheten
Box 913
391 29 Kalmar

Uppdrag att genomföra en förstudie om tillgång till information om vaccinationer

Regeringens beslut

Regeringen ger E-hälsomyndigheten och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att gemensamt genomföra en förstudie om hur individen på ett digitalt och lättillgängligt sätt kan få en samlad och enhetlig bild över de vaccinationer som den enskilde har tagit. I arbetet med uppdraget ska respektive myndighet ansvara för frågor som faller inom myndighetens verksamhetsområde. E-hälsomyndigheten ska ansvara för att samordna arbetet med uppdraget.

I uppdraget ingår att identifiera vilka behov som individen har av information om vilka vaccinationer som den enskilde har tagit samt att utreda förutsättningarna för att på ett samlat, digitalt, säkert och kostnadseffektivt sätt göra denna information tillgänglig för den enskilde. I de fall som den enskilde är under 18 år ingår även att belysa frågor som rör vårdnadshavares tillgång till denna information. Vidare ska myndigheterna analysera behovet av och utreda förutsättningarna för förskrivare, smittskyddsläkare samt eventuellt annan hälso- och sjukvårdspersonal att få tillgång till information om vilka vaccinationer som enskilda har tagit.

Myndigheterna ska även analysera de register och informationssystem som finns i dag eller håller på att utvecklas, och som innehåller eller kommer att innehålla vaccinationsinformation, t.ex. journalsystem, nationella vaccinationsregistret och nationella läkemedelslistan. I uppdraget ingår att göra en kartläggning av de offentliga och privata aktörer som bedriver verksamhet på vaccinationsområdet och de informationssystem som i dag finns eller som håller på att utvecklas hos dessa aktörer. Dessutom ska myndigheterna analysera och redovisa vilka typer av vaccinationer som redan från början skulle kunna ingå i en sådan digital

samling av uppgifter, samt vilka förutsättningar det finns att utöka antalet vaccinationer som ingår.

I förstudien ska redovisas vilka alternativ som finns för att individen ska få tillgång till information om vilka vaccinationer den enskilde har tagit och på vilket sätt som denna information ska göras tillgänglig för den enskilde. Arbetet bör i fråga om tillgänglighet utgå från principen om universell utformning. Om så bedöms lämpligt ska även alternativ för hur denna information också ska kunna göras tillgänglig för hälso- och sjukvårdspersonal som har behov av den redovisas. I förstudien ska de tekniska och rättsliga förutsättningarna som behövs för de olika alternativen redovisas. I uppdraget ingår således att lämna förslag på de författningsändringar som behövs för de alternativ som myndigheterna redovisar. Myndigheterna ska särskilt beakta behovet av reglering gällande offentlighet och sekretess. Myndigheterna ska även ta fram kostnadsberäkningar för de alternativ som myndigheterna bedömer som lämpligast, tidsuppskattningar för förberedelse och införande och redovisa eventuella beroenden i förhållande till andra pågående projekt inom området. Myndigheterna ska även beakta det arbete med vaccinationsinformation som sker i landstingen och av Inera AB.

Uppdraget ska genomföras i samverkan med berörda myndigheter, Sveriges Kommuner och Landsting, Inera AB och Smittskyddsläkarföreningen. Under uppdraget ska synpunkter även inhämtas från representanter från privata vaccinationscentraler samt andra verksamheter som erbjuder vaccinationer. I frågor som rör journalföring ska samråd ske med Socialstyrelsen.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) i en gemensam rapport senast den 15 juni 2020. E-hälsomyndigheten ska samordna arbetet med rapporten.

Folkhälsomyndigheten får för uppdragets genomförande använda 300 000 kronor under 2019. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagspost 29 Ordnat införande och strukturerad uppföljning. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska lämnas senast den 1 december 2019. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2020. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisningar och rekvisition ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Regeringen ser ett behov av att information om vaccinationer görs tillgängligt för den enskilde på ett översiktligt och lättillgängligt sätt. I nuläget pågår ett antal initiativ med syftet att dels följa upp och utvärdera effekt av vaccinering, dels ge både allmänheten och hälso- och sjukvårdspersonal tillgång till viktig hälsoinformation på ett digitalt sätt. Det finns behov av att se över om dessa initiativ kan kopplas ihop eller struktureras på ett sätt som ger allmänheten större möjlighet att på ett digitalt sätt ta del av erhållen vård. Det finns även behov av att se över om denna typ av information skulle kunna vara till gagn för hälso- och sjukvårdspersonal.

I Sverige finns det under normala förhållanden ingen skyldighet för den enskilde att låta sig vaccineras. Även om det inte finns någon skyldighet att låta sig vaccineras, verkar samhället i vissa fall för att vaccinationer ska erbjudas medborgarna. De fall där samhället normalt sett tar ett ansvar för att enskilda erbjuds vaccination är:

- vaccination inom det nationella vaccinationsprogrammet för barn,
- vaccination inom de nationella vaccinationsprogrammen riktade mot särskilda riskgrupper,
- vaccination som en åtgärd enligt smittskyddslagen (2004:168) för att förebygga en specifik smittrisk, samt
- vaccination som en åtgärd enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) för att förebygga arbetsrelaterade smittrisker.

I övrigt kan vaccinationer bl.a. äga rum i form av en individuellt upplagd förebyggande behandling på eget initiativ inför en utlandsresa, på grund av att stater ställer krav enligt det internationella hälsoreglementet på att vaccination ska vara genomförd för att inresa ska beviljas (i nuläget enbart gula febern), eller vid specifika smittrisker, t.ex. fästingburen encefalit (TBE).

Inom hälso- och sjukvården erbjuds vaccinationer vanligtvis av barnavårdscentraler, vårdcentraler och infektionskliniker. Därutöver erbjuds vaccinationer av företagsvården eller av privata vaccinationscentraler. På senare år har det blivit vanligare att vaccinationer erbjuds även på andra ställen, t.ex. vid mindre vårdinrättningar i anslutning till apotek.

I nuläget dokumenteras de vaccinationer som den enskilde tar i journalsystemet hos den vårdgivare där vaccinationen ges. Endast de vaccinationer som ges inom ramen för de nationella vaccinationsprogrammen rapporteras till det

nationella vaccinationsregistret. I nuläget saknas det därmed möjligheter för den enskilde att på ett lättillgängligt sätt få en samlad bild av vilka vaccinationer som denne har tagit. En digital samling av uppgifter med information om vilka vaccinationer den enskilde har tagit skapar möjligheter för detta och förbättrar också förutsättningarna för individen att känna sig mer delaktig i frågor om vilket skydd som han eller hon har vid smittutbrott i Sverige eller vid utlandsresor.

Kunskap om vilka vaccinationer en patient fått kan vara relevant i samband med ställningstaganden om en patients läkemedelsbehandling. Vaccinationshistorik är dock inte bara av värde då ett nytt vaccin ska förskrivas eller ordinerar, utan även vid annan vård och behandling. Exempel på detta är vid sårskador och potentiellt behov av stelkrampsprofylax eller vid utredning av möjliga mässlingsfall där vaccinationsstatus är av vikt.

Enligt lagen (2012:453) om register över nationella vaccinationsprogram ska vaccinationer som omfattas av de nationella vaccinationsprogrammen rapporteras in i vaccinationsregistret av vårdgivaren. Det nationella vaccinationsregistret är ett verktyg för att följa upp effekten av nationella vaccinationsprogram. Enligt lagen måste vårdgivaren rapportera alla vaccinationer som ges inom det nationella vaccinationsprogrammet för barn, eftersom behovet av uppföljning och utvärdering här anses mest påtagligt. Detta innebär att 70–80% av alla vaccin som ges i Sverige registreras. Data från registret utgör även på sikt ett bättre beslutsunderlag inför optimering av nationella vaccinationsprogram och vaccinationsschema.

Riksdagen beslutade i juni 2018 om en lag om nationell läkemedelslista (propositionen Nationell läkemedelslista, prop. 2017/18:223). Nationella läkemedelslistan blir en rikstäckande informationskälla som ger såväl hälso- och sjukvården och apoteken som patienten tillgång till samma information om patientens förskrivna och uthämtade läkemedel och varor i Sverige. Lagen om nationella läkemedelslistan träder i kraft den 1 juni 2020. Den nationella läkemedelslistan kommer att utgöra ett nytt personregister med det övergripande målet att skapa en samlad källa av de läkemedel som förskrivits till en patient och andra varor samtidigt som patientens behov av integritetsskydd tillgodoses. Patienten blir mer delaktig i sin vård, samtidigt som förskrivare får ett bättre verktyg för att följa upp läkemedelsbehandlingen.

I propositionen om nationell läkemedelslista bedömer regeringen att det finns potential för framtida initiativ att underlätta delning av information om

patientens läkemedelsbehandlingar, med beaktande av patientens behov, både inom hälso- och sjukvården och mellan hälso- och sjukvården, öppenvårdsapotek och patienter. Vidare bedömer regeringen att en framtida utökning av uppgifter om vaccinationer som ska få ingå i den nationella läkemedelslistan är önskvärd förutsatt att tillägg av sådana uppgifter är enligt övrig lagstiftning. Andra typer av läkemedel som kan vara av intresse är exempelvis information om vacciner, receptfria läkemedel eller uppgifter om genomförda läkemedelsgenomgångar.

Regeringen avser att under 2020 avsätta 400 000 kronor till Folkhälsomyndigheten och 500 000 kronor till E-hälsomyndigheten för genomförandet av uppdraget.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Andreas Johansson

Likalydande

Folkhälsomyndigheten

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevisionen
Finansdepartementet/BA
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKOL
Kammarkollegiet
Socialstyrelsen
Läkemedelsverket
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
Sveriges Kommuner och Landsting
Myndigheten för digital förvaltning
Arbetsmiljöverket
Smittskyddsläkarföreningen
Datainspektionen
Inera AB